

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/5154-2
Saksbehandler Kåre Andersen

Utvalg	Møtedato
Samfunnsutvalget	

Sammen om Skagerrak - tilslutning til regionalt program

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Arendal kommune slutter seg til satsingen på SOS Skagerrak-programmet som beskrevet i konseptnotatet. Notatet skisserer et bredt samarbeid som har til hensikt å snu den negative utviklingen av miljøet i Skagerrak. Arendal kommune mener at dette vil være en viktig jobb som regionen må samarbeide om, for å sikre marine verdier for framtiden.
2. Arendal kommune vil understreke viktigheten av at programmet har fokus på både vern og bruk av hav og kyst, for å tilrettelegge for mer matproduksjon i havet.

Vedlegg

Konseptnotat Sammen om Skagerak

Sammendrag

Sammen om Skagerrak (SOS Skagerrak) er en regional satsing i Agder hvor forvaltning, forskning, frivillighet og næring skal arbeide sammen for å sikre framtidens muligheter for næring og rekreasjon i Skagerrak. Formålet er å ta vare på de marine naturverdiene og sikre en bærekraftig hav- og kystforvaltning.

Statsforvalteren i Agder har tatt initiativ til den regionale satsingen, og har sendt konseptnotat for programsatsingen til behandling til Agder fylkeskommune. Konseptnotatet er revidert og behandlet politisk i fylkeskommunen både i 2024 og 2025. Fylkestinget ønsker nå kystkommunenes behandling av konseptnotatet før de tar endelig stilling til videre deltakelse.

Kommunedirektøren anbefaler at Arendal kommune slutter seg til SOS Skagerrak-programmet.

Bakgrunn for initiativet:

Visjonen som er beskrevet i konseptnotatet er: «Ta vare på Skagerrak og egdenes kyst.», og gjennom dette sikre framtidens muligheter for å drive næring og rekreasjon i Skagerrak og på Agderkysten, ved å ta vare på de marine naturverdiene og sikre en bærekraftig hav- og kystforvaltning.

Konseptnotatet påpeker at miljøet i Skagerrak påvirkes og formes av mange faktorer. Det observeres en negativ bestandsutvikling for flere fiske- og sjøfuglarter, tareskog, hummer og blåskjell. Det er betydelig nedgang i viktige grupper av dyreplankton, og storskala endringer i makroalgesamfunnene. Tilførslene fra land har økt, noe som har ført til økning av partikler i vannmassene, tilslamming og mørkere kystvann. Befolkningsvekst, økt utnyttelse av sjøarealer, klimaendring og havforsuring er blant elementene som vil kunne forsterke denne utviklingen i tiden som kommer.

Notatet påpeker at de marine næringene er av stor betydning for Agder. Regionen har lang kystlinje og i utgangspunktet rike marine ressurser. Dette har gitt sysselsetting og økonomisk vekst for regionen, og har styrket Agders posisjon som en sentral leverandør av sjømat til nasjonale og internasjonale markeder. Flere fiskebestander har imidlertid hatt en sterk tilbakegang i indre Skagerrak. Rekrutteringen i viktige bestander som nordsjøtorsk og sild har vært svak over flere år. Dette er en utfordring for fiskerinæringen og for fritidsfisket. Av alle havområdene i Norge, er det i Skagerrak at de observerte endringene er mest markante.

Organisering

Det foreslås å organisere satsingen som et program. Et program er «en midlertidig, fleksibel organisasjonsstruktur som er opprettet for å koordinere, styre og overvåke gjennomføringen av et samlet sett gjensidig avhengige prosjekter og aktiviteter». Programorganiseringen er tilpasset for å møte kompleksiteten i sammensatte samfunnsutfordringer.

Programmet «SOS Skagerrak» skal fremme samordning og samarbeid mellom myndigheter, akademia, næring og frivillighet for å bidra til å realisere målsettingen om en ren og rik Agderkyst innen 2030. SOS-Skagerrak vil ha en syvårig programperiode fra 2024-2030. Det ble utnevnt et interimsstyre i 2024 for å utarbeide konseptnotatet og igangsette arbeidet. Fra Arendal kommunes side har leder av Vitensenteret Kine Wangerud vært med i interimsstyret. Også ordføreren har deltatt i et møte.

Det skal opprettes to programstyrer; et strategisk programstyre som er eier av programmet, og et fagstyre som vil koordinere det administrative og praktiske arbeidet. Programstyret ledes av statsforvalter og vil bestå av representanter fra fylkeskommunen, kommuner (folkevalgt nivå), akademia, næringslivet og frivillige organisasjoner. Det skal tilsettes en programkoordinator.

Konseptnotatet beskriver at programmet vil omfatte innsats og bidrag fra statlige, regionale og lokale myndigheter, akademia, næringslivet, og frivillige organisasjoner. Programmet skal levere forslag til endringer som støtter den felles visjonen. Ulike prosjekter og tiltak vil bidra til at programmet kan nå de ønskede endringene.

SOS Skagerrak erstatter ikke andre initiativer med mål om å sikre det beste for havet og kysten i Agder. Det delegeres ikke myndighet fra de deltagende virksomhetene til programstyret. Det er derfor opp til den enkelte deltagende virksomhet å ta endelig stilling til hvordan tiltak som foreslås i programmet skal følges videre opp.

SOS-Skagerrak består av fire programområder:

1. Et omforent miljøfaglig kunnskapsgrunnlag for Skagerrak og Agderkysten
2. Bevare og restaurere marin natur
3. Innovasjon i blå sektor – for bærekraftig bruk av marin kystsone
4. Formidling av kunnskap om hav og kyst- økosystemer, miljøtilstand og bærekraftig bruk

Vurderinger

Kommunedirektøren er enig i at problemstillingene rundt bestandsnedgang for fisk, sjøfugl, tareskog og andre organismer er for store og sammensatte til at hver enkelt kommune har mulighet til å løse dette på egen hånd. Den observerte negative utvikling i miljøet i fjordene og langs kysten vår har årsakssammenhenger og problemstillinger som rekker langt utenfor vår egen kommune og kommunens ansvarsområder.

Kommunedirektøren mener et bredt samarbeid i Agder vil være viktig for å kunne snu den negative utviklingen vi ser i de kystnære områdene i Skagerrak, og mener at samarbeidet på tvers av forvaltningsnivå og i samarbeid med academia, næringslivet og frivillige organisasjoner, vil være viktig for å kunne sikre marine verdier for framtiden.

Arendal kommunes arbeid med blå satsinger er forankret i Næringspolitisk handlingsplan 2024-2027. Programmet SOS Skagerak er ikke spesifikt nevnt i planen, men målsettingene samsvarer godt i begge dokumenter.

Arendal kommune er allerede engasjert i interkommunale samarbeidsfora som fokuserer på blå vekst:

- Partnerskapet Blå vekst Agder (samarbeid mellom alle kystkommunene siden 2017)
- Medlem Innakva klynge siden 2024
- Forvaltning av Raet nasjonalpark gjennom nasjonalparkstyret
- Besøkssenteret Raet nasjonalpark
- Vitensenterets utstilling Havet som ressurs (samarbeid med academia og næringsaktører)

Kommunes videre arbeid bør skjer gjennom disse foraene og arenaene.

Kommunedirektøren mener det er spesielt gledelig at Vitensenteret Sørlandet har fått en sentral posisjon i punktet om formidling. Dette bør være et godt utgangspunkt for finansiering av fremtidige prosjekter.

En stor del av konseptnotatet fokuserer på vern og restaurering. Dette er viktig, men kommunedirektøren er opptatt av at programmet også må fokusere på næringsutvikling, dvs. matproduksjon. Agders bedrifter har gode muligheter til å utvikle teknologi som kan bidra til bærekraftig marin matproduksjon i fremtiden. Et felles kunnskapsgrunnlag vil være en viktig premiss for Arendal kommunes egen arealforvaltning for hav og kyst. Kommunens forvaltningsansvar etter Plan- og bygningsloven strekker seg ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen.

Kommuneplanens føringer

Programmet Sammen om Skagerak vil støtte om flere målsettinger i kommuneplanens samfunnsdel, bl.a.:

- å sikre natur- og arts mangfold gjennom bruk av arealregnskap og **kunnskapsbasert forvaltning av våre arealer**
- **tilgang til friluftsområder** og grønne lunger i nærmiljøet
- å sikre vern av landbruksjord og kulturlandskap, samt og **øke kunnskap om landbruk og matproduksjon** gjennom praktiske prosjekter som skolehager og andelslandbruk
- en **bærekraftig forvaltning av kysten og livet i havet**
- å **bruke Raet nasjonalpark som en arena for friluftsliv og kunnskapsformidling**

Vurdering av klimakonsekvenser

Hovedhensiktene med programmet er å ta vare på Skagerrak og kysten vår her på Agder gjennom et omforent kunnskapsgrunnlag og å styrke innsatsen for å bevare og restaurere naturen. Klimakonsekvensene forutsettes derfor å bli positive.

Driftsmessige konsekvenser

Med hensyn til finansiering av programmet vil det søkes om midler fra fond, stiftelser og nasjonale myndigheter. Arendal kommune forplikter seg ikke til medfinansiering av programmet gjennom behandlingen av denne saken.

For en kystkommune som Arendal er opplevelsen av å leve i et samfunn som ivaretar kystnaturen og livet i havet være viktig for folks livsglede og mulighet til å benytte seg av naturressurser som er i sjøen.

Alternative løsninger

Arendal kommune kan velge å si nei til å delta i programmet. Det vil være et negativt signal å sende til de andre partene, da nettopp Arendal kommune i flere år har vært en pådriver for interkommunalt og tverrsektorielt samarbeid knyttet til hav og kyst.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at Arendal kommune slutter seg til satsingen på SOS Skagerrak-programmet som beskrevet i konseptnotatet. Konseptnotatet skisserer et bredt samarbeid som har til hensikt å snu den negative utviklingen av miljøet i Skagerrak. Kommunedirektøren mener at dette vil være en viktig jobb som regionen må samarbeide om, for å sikre marine verdier for framtiden.

Denne saken behandles ulikt i de politiske organer i kommunene. Kommunedirektøren mener at den i Arendal kan avgjøres i Samfunnsutvalget.